

Inhoud

Buitenprogramma Work-Wise **1**

Netwerk- en trajectberaad **2**

Landelijk instrumentarium **4**

Toezicht bijzondere
voorwaarden **6**

Stelling **8**

Interventieaanbod **9**

Landelijk overdrachtsformulier **10**

Column **12**

Buitenprogramma Work-Wise helpt jongeren bij terugkeer in maatschappij

Jongeren die in een JJI hebben gezeten gaan vaak opnieuw de fout in. 70% staat binnen vijf jaar opnieuw voor de rechter. Het programma Work-Wise helpt jongeren van 15 tot 23 jaar bij hun terugkeer in de samenleving. De gedragsinterventie 'Buitenprogramma Work-Wise', gestart in 2007, is bedoeld voor de nazorg. Het is één van de dertien interventies die de Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie, in ieder geval voorlopig, heeft erkend (zie kader).

Jongeren kunnen vrijwillig deelnemen aan het Buitenprogramma dat al begint als ze nog 'binnen' zijn. Ze moeten wel minimaal drie maanden in de (justitiële) jeugdinrichting verblijven en meedoen aan het 'gewone' Work-Wise traject. Van de ongeveer 4.100 jongeren (zowel strafrechtelijk als civielrechtelijk) die jaarlijks de JJI's verlaten hebben er gemiddeld 2.600 een intramuraal Work-Wise traject gevolgd. Een paar honderd jongeren volgen het Buitenprogramma, een aantal dat volgend jaar duidelijk hoger zal liggen.

Het Buitenprogramma begint op het moment dat de Individueel Trajectbegeleider (ITB'er) voor de jongere een passende opleiding, stage of werkplek heeft gevonden. "Het doel van het Buitenprogramma is dus niet dat de jongere een geschikte school of baan vindt", zegt Irma van der Veen, directeur van Work-Wise. "Doel is het behoud van opleiding, werk- of stageplek. Met als algemene doelstelling dat jongeren gedurende minimaal twee jaar niet recidiveren."

Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie

Om de kwaliteit van intramurale en extramurale gedragsinterventies te kunnen vaststellen, heeft het Ministerie van Justitie de Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie ingesteld. Deze commissie heeft de opdracht te beoordelen of gedragsinterventies (kunnen) leiden tot vermindering of het voorkomen van recidive. Doel is een gericht landelijk aanbod van gedragsinterventies die zijn afgestemd op de problematiek van de doelgroepen. Effectieve gedragsinterventies moeten voldoen aan tien criteria die zijn afgeleid uit wetenschappelijk onderzoek.

Voordat de jongere begint met het Buitenprogramma wordt de recidivekans bepaald. Van der Veen: “Een belangrijk instrument is de risicotaxatie. Afhankelijk van de uitkomst wordt de jongere ingedeeld in laag, midden of hoog. Bij een laag risico heeft de jongere één tot twee contacten per twee weken met de Trajectbegeleider, eventueel telefonisch. Bij een hoog risico kan dat drie tot vier keer per week zijn, met persoonlijke ontmoetingen.”

Net zo belangrijk is wat de jongere heeft gedaan en met welke problemen hij kampt. Op basis van deze gegevens bekijken een gedragswetenschapper en de ITB'er of de keuze moet vallen op de basis- of plusvariant.

Van der Veen: “In de basisvariant wordt alleen aandacht besteed aan problemen die van invloed zijn op school of werk. De trajectbegeleider ziet de jongere één of twee keer per week om bijvoorbeeld over stress, frustratie en agressiviteit te praten. Bij de plusvariant wordt in wekelijkse gesprekken ook ingegaan op andere problemen, zoals middelengebruik, geldbesteding en de omgang met volwassenen.”

Dagelijks begeleiden 140 ITB'ers jongeren in de verschillende fasen van het Work-Wise traject. Van der Veen: “Zij vormen de kern van de uitvoering van Work-Wise. Ik ben er van overtuigd dat zij goed werk doen. Het Buitenprogramma is beslist noodzakelijk om te voorkomen dat jongeren terugvallen in hun oude leefpatronen.”

Netwerk- en trajectberaad in Limburg

“Maak verschillen in werkwijze bespreekbaar”

Sinds februari 2008 houden de justitiële jeugdzorginstelling Het Keerpunt, de Raad voor de Kinderbescherming Limburg en Bureau Jeugdzorg Limburg wekelijks netwerkberaad. Wat zijn de eerste ervaringen?

Annelies Passage, casusregisseur strafzaken bij de Raad voor de Kinderbescherming Limburg.

Deze maatregel is natuurlijk een heel goed initiatief. Alle individuele zaken krijgen nu eerder een consequente respons. Voor de jongere is het veelzeggend dat er meteen een trajectplan wordt opgesteld door alle ketenpartners. Dit leidt ongetwijfeld tot een vermindering van recidive. Hier in Limburg zijn we al vroeg gestart met het netwerk- en trajectberaad. Vanwege de lange aanloop zijn er weinig knelpunten en loopt het beraad vrij soepel. In de startfase is het belangrijk dat de ketenpartners zich kwetsbaar durven op te stellen en verschillen in werkwijze bespreekbaar maken. De focus moet in het

begin op de samenwerking liggen en dat vereist een investering in teambuilding. Een praktisch knelpunt is de tijdsdruk in de aanlevering van schriftelijke informatie. Een ander probleem is dat de kaders in het traject nog onvoldoende zijn ingevuld. De deelnemers maken nog te weinig afgetimmerde afspraken.”

Gaston op 't Rood, maatschappelijk werker in de justitiële jeugdzorginstelling Het Keerpunt te Cadier en Keer (nabij Maastricht).

“De komst van het netwerk- en trajectberaad vind ik een klassezet van Justitie. De schotten tussen de ketenpartners gaan omlaag. Ze werken effectiever samen, zodat jongeren beter

begeleid kunnen terugkeren in de maatschappij en minder snel recidiveren. De invoering moet wel stapsgewijs gaan, zodat de ketenpartners niet overbelast raken. Het kost nu nog moeite om tijdig alle relevante schriftelijke informatie boven tafel te krijgen en uit te wisselen. Je zit met het probleem dat er onvoldoende gegevens zijn om gegronde besluiten te nemen. Een vroeghulpverslag is vaak binnen een week nog niet beschikbaar, net als een voorlopig of definitief trajectplan. Vandaar dat het goed is om de betrokken ketenpartners iets meer tijd te geven bij de invoering. Zodat ze betere afspraken kunnen maken over de taakverdeling. Een kwestie van afstemmen, maar misschien ook gewinnen.”

Wim Vleeshouwers, jeugdreclasserder bij Bureau Jeugdzorg Limburg te Maastricht.

“Het is prima dat er met de invoering van dit netwerk- en trajectberaad een beter inzicht ontstaat in jongeren die korter of langer in een JJI verblijven. Wij zijn twee jaar geleden al gestart met het coördineren van nazorgtrajecten voor jongeren die in een JJI verblijven, zowel straf- als civielrechtelijk. Een nadeel is dat de civielrechtelijke jongeren nu uit het zicht verdwijnen van justitie. Bovendien hebben niet alle partijen de informatie in huis om het netwerk- en trajectberaad te voeden. Met name voor jongeren buiten de regio moeten diverse Raden voor Kinderbescherming en diverse Bureaus voor Jeugdzorg worden benaderd. De rol van de veiligheidshuizen in het netwerk- en trajectberaad is verder evenmin duidelijk. Het gaat hier om hun rol bij de uitvoering van het trajectplan.”

Van links naar rechts: Gaston op 't Rood, Annelies Passage en Wim Vleeshouwers.

Marius van der Klei (MOgroep Jeugdzorg).

“Door de scheiding tussen straf- en civiele plaatsingen zullen alleen de strafrechtelijk geplaatsten besproken worden in het netwerkberaad. Wellicht dat dit model ook voor de gesloten plaatsingen gebruikt kan gaan worden. Alle Bureaus Jeugdzorg hebben een contactpersoon aan wie de buitenregionale plaatsingen gemeld kunnen worden, hiermee is een sluitend systeem gerealiseerd. De vraag of de trajectberaden in het veiligheidshuis ingebracht moeten worden laten we voorlopig aan de lokale partijen over. Mogelijk dat we op basis van de ervaringen in 2009 meer landelijke sturing gaan geven.”

Landelijk instrumentarium moet recidive verminderen en zorg verbeteren

Politie, Halt, Openbaar Ministerie, kinderrechtshouders, Raad voor de Kinderbescherming, Justitiële Jeugdinstellingen en de Jeugdreclassering zetten zich in om jongeren die een delict hebben gepleegd of daarvan worden verdacht zo goed mogelijk te helpen. Toch kan het beter. Het landelijk instrumentarium jeugdstrafrechtketen moet daarvoor zorgen. Ruth Bolt van de Raad voor de Kinderbescherming: “Het Landelijk Instrumentarium zal ervoor zorgen dat jongeren effectiever geholpen zullen worden.”

In het Landelijk Kader Instrumentarium Jeugdstrafrecht is concreet vastgelegd op welk moment door wie welke informatie moet worden verzameld, aan welke eisen deze moet voldoen en aan wie die informatie moet worden doorgegeven. Het instrumentarium, dat de ketenpartners gezamenlijk laten ontwikkelen, maakt het mogelijk om het risico op recidive beter in te schatten en om met passende interventies te komen. De vragenlijsten en testen zijn gebaseerd op de (wetenschappelijke) inzichten uit de ‘What Works’ benadering. Volgens deze benadering moet een reactie op een strafbaar feit aan zes beginselen voldoen.

De belangrijkste drie zijn: het risicobeginsel, het behoeftenbeginsel en het responsiviteitsbeginsel. Het risicobeginsel zegt dat de intensiteit

van de interventie wordt afgestemd op de kans op recidive en de schadekans. Het behoeftenbeginsel houdt in dat de interventie wordt afgestemd op de factoren die oorzaak van het criminele gedrag zijn geweest. Het responsiviteitsbeginsel betekent dat interventies moeten aansluiten bij de motivatie en de (cognitieve) mogelijkheden van de jongere en het gezin.

Criminogene factoren

De politie doet een eerste inschatting van het recidiverisico op basis van criminogene factoren die niet veranderen, zoals de leeftijd waarop de jongere voor het eerst met de politie in aanraking is gekomen, eerdere overtredingen, geslacht. Ruth Bolt: “Een computerprogramma is daarbij een hulpmiddel. Een belangrijk hulpmiddel, dat

Raadswerkers betrekken in hun onderzoek complexe criminogene factoren zoals de opvoedingsvaardigheid van de ouders, de schoolprestaties en de samenstelling van de vriendengroep.

wel, maar geen vervanging voor het oordeel van politiemensen.”

Als blijkt dat de kans op herhaling klein is en dat er met de jongere zelf weinig aan de hand is, dan kan de jongere naar huis of wordt hij doorverwezen naar Bureau Halt. Is de kans op recidive klein, maar is er wel reden voor zorg, dan verwijst de politie de jongere door naar Bureau Jeugdzorg. Blijkt dat de kans op recidive groot is en heeft de jongere behoefte aan hulp, dan komt de Raad voor de Kinderbescherming in beeld.

De raadsmedewerkers betrekken in hun onderzoek ook complexe criminogene factoren als de opvoedingsvaardigheid van de ouders, de schoolprestaties en de samenstelling van de vriendengroep. Concludeert ook de Raad dat de kans op recidive groot is, dan volgt bijvoorbeeld een advies voor een gedragsinterventie. Die interventie sluit aan bij de recidivekans, de criminogene factoren en de motivatie, leerstijl en (cognitieve) mogelijkheden van de jongere.

Is de conclusie dat de kans op recidive klein is maar zijn er wel zorgen over de (thuis)situatie van de jongere, dan kan de Raad aanvullend onderzoek doen of doorverwijzen naar Bureau Jeugdzorg. Het onderzoeksinstrument dat de Raad gebruikt wordt aangepast, zoals alle instrumenten in de keten worden aangepast aan de What Works benadering. Ruth Bolt: “Met het standaardiseren van de instrumenten is ook duidelijk welke informatie de ketenpartners aan elkaar moeten leveren.”

Ruth Bolt: “Het Landelijk Instrumentarium zal het werk voor al de mensen in de jeugdstrafrechtketen gemakkelijker maken en ervoor zorgen dat jongeren effectiever geholpen zullen worden. Of het gaat werken is ook afhankelijk van de automatisering. Het invoeren van nieuwe software verloopt nu eenmaal niet altijd even soepel. Maar ik heb er vertrouwen in dat we de eventuele aanloopproblemen te boven zullen komen. Begin volgend jaar gaat de

pilotfase in. Het instrumentarium zal in 2010 worden ingevoerd.”

Informatieverzameling Landelijk kader

Preselectie (A)

Wie verzamelt informatie?

De politie.

Waarover wordt informatie verzameld?

- Statische risicofactoren (bijv. sekse, delictgeschiedenis) bedoeld voor taxatie van recidiverisico.
- Informatie over het delict zelf en de ernst ervan.
- Responsiviteit.
- Schadekansen.
- Signalen van zorgelijke situaties.

Selectie (B)

Wie verzamelt informatie?

RvdK, JR, Halt en eventueel NIFP.

Waarover wordt informatie verzameld?

- Aanvulling statische risicotaxatie met belangrijkste en leeftijdsspecifieke dynamische factoren (vb. gezin).
- Uitbreiding responsiviteit.
- Uitbreiding schadekansen.
- Uitbreiding zorgwekkende opvoed-/opgroeisituatie.

Interventie (C)

Wie verzamelt informatie?

RvdK, JR, JJI, en eventueel NIFP.

Waarover wordt informatie verzameld?

- Diepgaande inventarisatie dynamische factoren (vb. huisvesting, drugs).
- Diepgaande analyse schadekansen en responsiviteit.
- Wisselende factoren per leeftijdsfase, geslacht, type delict.

Bron: op weg naar een samenhangend (diagnose-) instrumentarium voor de jeugdstrafrechtketen. November 2008.

Toezicht op naleving bijzondere voorwaarden moet beter

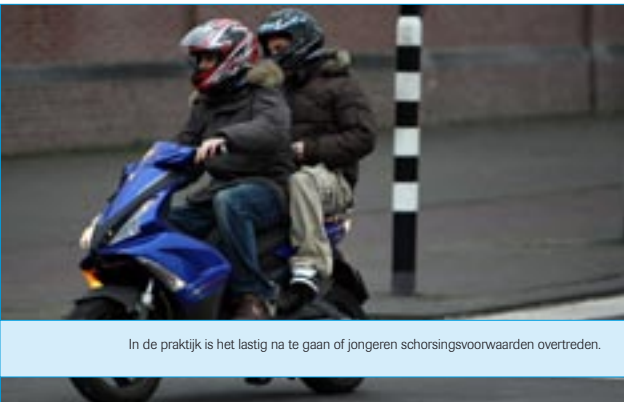
Een kinderrechter kan in een vonnis opnemen dat de jongere zich moet houden aan de ‘aanwijzingen van de jeugdreclassering’ gedurende een proeftijd van één of twee jaar. Een officier van justitie kan aan een schorsing van voorlopige hechtenis bijzondere schorsingsvoorwaarden stellen. De jeugdreclassering moet toezicht houden. De wijze waarop dat toezicht nu plaatsvindt, is voor verbetering vatbaar, zo blijkt uit recent onderzoek in drie arrondissementen, dat de Directie Justitieel Jeugdbeleid heeft uitgevoerd.¹

De jeugdreclasserender die de begeleiding uitvoert houdt toezicht op de naleving van de bijzondere voorwaarden. Over de voortgang rapporteert hij aan het Openbaar Ministerie. Als de jongere zich niet aan de verplichte voorwaarde(n) houdt, kan de zaak retour worden gestuurd. De officier van justitie doet dan een vordering tot tenuitvoerlegging van de voorwaardelijk opgelegde straf of de voorlopige hechtenis. De jeugdreclasseringsbegeleiding wordt beëindigd.

Natuurlijk moet er snel en adequaat worden gereageerd op ongewenst gedrag. Helaas is dit in de praktijk niet altijd het geval. De ondervraagde ketenpartners uit het onderzoek noemen verschillende knelpunten. Marius van der Klei, projectleider jeugdreclassering MOgroep Jeugdzorg: “Jeugdreclasserders vinden de schorsingsvoorwaarden vaak moeilijk uitvoerbaar en controleerbaar. In de praktijk is het bijvoorbeeld lastig na te gaan of een jongere geen drugs gebruikt of zich toch niet op bepaalde plekken begeeft.”

¹ Toezicht op de naleving van bijzondere voorwaarden bij voorwaardelijke veroordeling: de hulp en steunverlening bij vonnis: onderzoeksbevindingen en verbetervoorstellen. Directie Justitieel Jeugdbeleid, december 2007.

In de praktijk is het lastig na te gaan of jongeren schorsingsvoorwaarden overtreden.

“Het is wenselijk dat er wordt gekeken naar de uitvoerbaarheid van schorsingsvoorwaarden, die per jongere sterk kunnen verschillen. Met het OM en de RvdK moeten we hier op landelijk niveau afspraken over maken, met name ook over de grens die we trekken bij overtreding van de voorwaarden. Natuurlijk is dat voor een belangrijk deel de verantwoordelijkheid van de lokale partners, maar het opstellen van landelijke richtlijnen of uitgangspunten kan hier geen kwaad.”

Een andere belangrijk knelpunt wordt gevormd door de lange wachtlijsten in de gespecialiseerde jeugdzorg en de doorloop- en wachttijden in de jeugdstrafrechtketen. Officieel behoort een zaak vijf dagen na het vonnis opgepakt te worden door de Jeugdreclassering. De beschikking behorende bij een zaak wordt echter over het algemeen veel later ontvangen. Samen met de wachttijden bij de Jeugdreclassering zorgt dit ervoor dat een jongere enkele weken tot vier of zes maanden wachten op begeleiding.

Uit onderzoek is bekend dat een reactie op grensoverschrijdend gedrag van een jongere zo spoedig mogelijk dient te volgen. Dan is de kans immers het grootst dat de reactie effectief is. Ook vergroot het de kans op medewerking van de jongere en zijn ouders. Uit het door de Directie Justitieel Jeugdbeleid uitgevoerde onderzoek blijkt dat jeugdreclasserders veel moeite moeten doen om de jongere na een lange wachttijd te motiveren. Dat lukt dan ook niet altijd even goed. Van der Klei: “Het onderzoek noemt een actiepoint om dit te verbeteren. Dit kan door standaard ter zitting de kennisgeving mee te geven, zodat Jeugdreclassering direct kan starten met het toezicht. De formele beschikking kan later komen. Het streven is om deze werkwijze in 2009 in te voeren.”

Een tweede probleem met de wachttijd, naast de late ontvangst van de beschikking door de Jeugdreclassering, is dat het doorgaans enkele maanden tot een half jaar duurt voordat een terugmelding aan de orde komt op de Tenuitvoerlegging (Tul)-zitting. Van der Klei: “Uit onderzoeken is bekend dat dan de kans zeer groot is dat de jongere in herhaling valt. Hij zit immers zonder begeleiding en bovendien kan bij hem de gedachte ontstaan dat hij de dans kan ontspringen. Dat is een zeer onwenselijke situatie.”

“Landelijk zijn de Raad voor de Kinderbescherming, de MOgroep, het OM en het ministerie van Justitie bezig voorstellen uit te werken die moeten leiden tot een beter en sneller verloop van het ‘TUL traject’. O.a. door te bezien welke stappen er gezet kunnen worden in de periode tot aan de TUL-zitting, de mogelijkheden en onmogelijkheden van de begeleiding en verantwoordelijkheden in die periode, de wijze van rapportage aan het OM, sneller plannen van TUL-zittingen etc. Deze verbeteringen moeten ons strafstelsel geloofwaardiger en efficiënter maken.”

Stelling

In elke nieuwsbrief komt u een stelling tegen. We willen graag samen met u nadenken over de manier waarop jeugdcriminaliteit teruggedrongen kan worden.

De stelling uit de vorige nieuwsbrief was:

Wacht even met daadwerkelijk straffen en de kans op recidive neemt af. Jongeren zijn meer onder de indruk van de dreiging van straf dan van de straf zelf.

(Vrij naar het rapport 'Sociale veiligheid ontsleuteld' van het Sociaal en Cultureel Planbureau).

Menke Bol, criminoloog, senior beleidsmedewerker Directie Justitieel Jeugdbeleid.

“De stelling gaat op voor kinderen en jongeren die geleerd hebben dat straf niet prettig is. Kinderen die (nog) onvoldoende ervaring met straf hebben kunnen opdoen, zullen uitstel van de tenuitvoerlegging niet ervaren als een dreiging, hetgeen de recidive bevordert.”

“Vooral bij jonge kinderen is een straf kort na het delict een onmisbaar instrument om hen, in het kader van de morele opvoeding, gevoelig te maken voor strafdreiging. Immers pas op basis van een reeks ervaringen met straf zullen zij ook van een “stok achter de deur” onder de indruk raken, en kan daarmee worden volstaan. Het is daarbij wel een vereiste dat de aangekondigde straf alsnog snel volgt, wanneer het kind zich niet houdt aan de gemaakte afspraken.”

“Kinderen die in de loop van hun ontwikkeling onvoldoende ervaring opdoen met negatieve gevolgen van ongewenst gedrag, zullen ook op latere leeftijd minder gevoelig zijn voor een strafdreiging. We moeten om die reden vraagtekens zetten bij de effectiviteit van het op grote schaal stellen van bijzondere voorwaarden en opleggen van voorwaardelijke sancties.”

Anja Frowijn, adviseur beleid, Landelijk Bureau Raad voor de Kinderbescherming

“‘Wacht even met daadwerkelijk straffen’ kan betekenen: stel justitieel ingrijpen uit als jeugdigen op een andere manier duidelijk kan worden gemaakt dat hun gedrag niet wordt getolereerd...”

“Uit het SCP-onderzoek blijkt dat de recidive afneemt als we terughoudend zijn met strafrechtelijke sancties. Minderjarigen zijn sneller geneigd om nog meer delicten te plegen als ze een sanctie opgelegd hebben gekregen. Ze worden dan namelijk gestigmatiseerd. Jeugdigen zijn nog in ontwikkeling en moeten kunnen leren van hun fouten. De ouders zijn primair verantwoordelijk voor het gedrag van hun kinderen. Uitstel van justitieel ingrijpen kan in sommige gevallen wenselijk zijn, mits ouders en andere opvoeders aan de jongeren duidelijk maken dat hun gedrag niet wordt getolereerd. Pas als een jeugdige herhaaldelijk in de fout gaat, de delicten ernstiger worden of de ouders hun opvoedingsverantwoordelijkheid niet waarmaken, moet de overheid reageren.”

“Dat jeugdigen meer onder de indruk zijn van de dreiging van een strafrechtelijke reactie dan van die reactie zelf geldt zeker niet voor alle jeugdigen die strafrechtelijk in de fout gaan. Het SCP-rapport suggereert vooral dat het zou kunnen gelden voor jeugdigen die lichtere delicten plegen en bij wie geen sprake is van achterliggende problematiek. Hier blijkt maar weer eens dat vooral maatwerk nodig is, een persoonsgerichte aanpak. Bij sommige jeugdigen werkt uitstel, bij anderen moet snel en effectief worden ingegrepen.”

De nieuwe stelling:

“Voor een snel en consequent werkende jeugdketen moet nu worden begonnen met het aanbrenen van verbeteringen in de keteninformatievoorziening.”

U kunt u reactie mailen naar jeugdcriminaliteit@minjus.nl.

Haags project brengt interventieaanbod jongeren in kaart

Het Ministerie van Justitie en de gemeente Den Haag gaan onderzoek doen naar voorzieningen die noodzakelijk zijn voor nazorg aan jongeren. Het onderzoek is onderdeel van het project Nazorg Jeugd, een van de vier pijlers van het programma Aanpak Jeugdcriminaliteit.

Jaarlijks worden zo'n tweehonderd jongeren geplaatst in een jeugdinstelling. Als ze weer vrijkomen krijgen ze een nazorgtraject aangeboden, dat er primair op is gericht herhaling van crimineel gedrag te voorkomen. Soms gaat dat in de vorm van programma's en trainingen om gedrag te veranderen, soms wordt er directe hulp geboden (bijvoorbeeld als er schulden zijn), soms gaat het om woonvoorzieningen, zoals begeleid wonen, soms ook om zorg (bijvoorbeeld bij verslaving of psychische problemen). Er kunnen in zo'n nazorgtraject nog veel meer voorzieningen nodig zijn. Welke en vooral hoeveel van die voorzieningen nodig zijn, is nooit bijgehouden.

Vanuit het programma Aanpak jeugdcriminaliteit is er een sterke behoefte om beter zicht te krijgen op de nazorgvoorzieningen. Dan gaat het zowel om de kwaliteit als de kwantiteit. Belangrijk is de vraag: "Wat zouden we voor deze jongere eigenlijk nodig hebben?" Maar ook: "Wat doen we als de voorziening van de eerste keus niet beschikbaar is?" Dat soort afwegingen blijft nu onder de oppervlakte. Het Haagse onderzoek moet daar verandering in brengen. Het start in 2009 en zal waarschijnlijk in 2010 zijn afgerond.

Mieke Broeren, projectleider Doorstromers bij de gemeente Den Haag, is druk bezig met de voorbereidingen. "In dit project wordt niet alleen het totale aanbod aan interventies nauwkeurig bekeken. Het voorkomen van recidive hangt direct samen met de keuze van de juiste voorzieningen en de tijdige beschikbaarheid daarvan."

Ook de effectiviteit van de nazorg zal in de pilot worden bijgehouden. Volgens Broeren is er op dat punt nog het nodige te verbeteren. "Jongeren krijgen bijvoorbeeld een leer-/werktraject aangeboden, maar als dat niet wordt beloond met een diploma, dan kan de motivatie snel wegzakken." Ook hoopt ze dat het onderzoek meer licht zal werpen op het zorgaanbod voor jongeren die licht verstandelijk gehandicapt zijn. Deze groep beslaat maar liefst dertig procent van het totaal, maar is volgens haar qua nazorg een 'vergeten gebied'.

Het onderzoek in Den Haag sluit nauw aan bij de wijziging van de Beginselenwet Justitiële Jeugdinstellingen, waarin verplichte nazorg geregeld gaat worden. Als straks iedere jongere die op strafrechtelijke titel uit een justitiële jeugdinstelling uitstroomt een vorm van verplichte nazorg krijgt, dan weten Jeugdreclassering en gemeenten beter welke voorzieningen in welke mate moeten 'klaarstaan'.

Landelijk overdrachtsformulier digitaal en zonder moeite door de keten

LOF gaat onder water

Het landelijk overdrachtsformulier gaat nu vaak nog gewoon met een postzegel of via de fax de keten in. In de loop van volgend jaar is die onhandige en tijdrovende manier van werken verleden tijd. Het LOF kan dan digitaal worden verzonden, zonder dat dit extra werk oplevert voor de ketenpartners. Toine van Oosterhout, projectleider informatiemanagement in de jeugdstrafrechtketen: “Het LOF gaat onder water.”

Het doel van het LOF – eigenlijk een verkort proces-verbaal – is om de doorlooptijd te verkorten. Naast persoonsgegevens bevat het formulier informatie over wat de jongere heeft gedaan en informatie over zijn achtergrond en gezinsomstandigheden. Het formulier gaat van de politie naar het Justitieel Casus Overleg waaraan wordt deelgenomen door de politie, de Raad voor de Kinderbescherming, het Openbaar Ministerie en Bureau Jeugdzorg (Jeugdreclassering).

Van Oosterhout: “Natuurlijk kun je het formulier aan een e-mail plakken. Maar dat is bijna even tijdrovend en omslachtig als de ouderwetse verzending, ook zijn niet alle partijen over veilige netwerken te bereiken. Het systeem dat de politie gebruikt verschilt van de systemen van de partners verderop in de keten. Plak je het LOF gewoon in een e-mail, dan moet het later toch worden overgetypt. Alleen dan kunnen de partners het bewerken, en er informatie aan toevoegen.”

De oplossing is EBV, elektronisch berichtenverkeer. Van Oosterhout: “Het komt er op neer dat we voor een vertaling van het ene naar het andere systeem kunnen zorgen. Onder water, dat wil zeggen dat de gebruiker er niets van merkt, worden gegevens uit het ene systeem geschikt gemaakt voor gebruik in de andere systemen. Het digitale LOF via EBV is in de eerste helft van 2009 bruikbaar.”

Invoering zal nog even op zich laten wachten. Van Oosterhout: “Je moet zeker weten dat het werkt. Het begint allemaal bij de vraag van gebruikers. Je moet eerst uitzoeken of de vraag uit de praktijk aansluit bij de mogelijkheden van het programma. Belangrijker is misschien nog wel de toetsing van de oorspronkelijke wensen aan de praktijk. Het komt volgens Van Oosterhout steeds vaker voor dat daar een gat tussen zit.

“Een voorbeeld is te vinden in het casusoverleg voor de jeugdbeschermingsketen. Gebruikers hadden van tevoren aangegeven dat ze het prettig zouden vinden om een signaal te krijgen als ze in actie moesten komen. Tijdens de pilot bleek dat ze helemaal urenlang werden van alle mailtjes. We hebben die signaleringsfunctie er dan ook uitgehaald.”

De onderwatertechniek, die een efficiënte en snelle doorstroming van het LOF mogelijk maakt, wordt ook toegepast op de verschillende casusoverleggen. Van Oosterhout: “Het komt

Onder water worden gegevens uit het ene systeem geschikt gemaakt voor gebruik in de andere systemen.

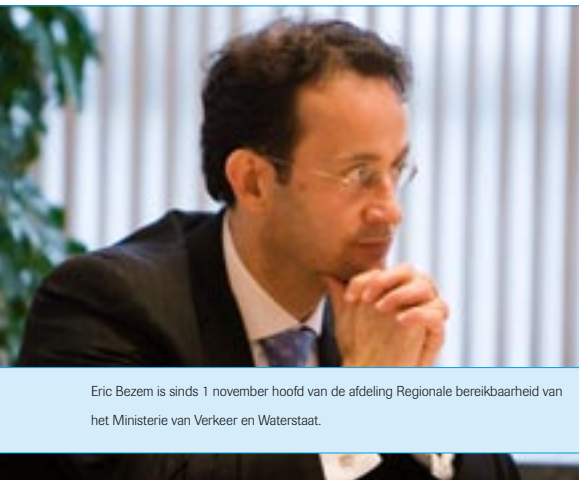
regelmatig voor dat een jongere tijdens meerdere casusoverleggen besproken moet worden. Antonio kan minderjarig zijn en veelpleger, te maken hebben met huiselijk geweld en van Antilliaanse afkomst zijn. Als we de systemen onder water aan elkaar koppelen, dan kan heel snel worden vastgesteld wie voor het overleg over onze fictieve Antonio moeten worden uitgenodigd. Antonio hoeft dan maar één keer op de agenda te worden gezet. Voordeel is bovendien dat het volledige beeld beschikbaar is.”

Van Oosterhout: “In het tweede kwartaal van 2009 starten er pilots, voor de nazorg. Ook daar kan onderwater techniek de efficiëntie en effectiviteit vergroten. De lessen uit deze pilots nemen we mee in onze aanpak van het casusoverleg (voor de jeugdstrafrechtketen). Ik verwacht dat we begin 2010 met de invoering kunnen beginnen.”

De ketenpartners hebben ingestemd met de verbetering van het informatiemanagement. In de tweede helft van 2008 is de stuurgroep Informatiemanagement in de jeugdstrafrechtketen in het leven geroepen. De stuurgroep bestaat uit vertegenwoordigers van Politie, Halt, OM, de Raad voor de Rechtspraak, de Raad voor de Kinderbescherming, DJI/JJI, Bureaus Jeugdzorg/MOgroep Jeugdzorg, de reclassering en de ministeries van BZK en Justitie.

Te vroegtijdig ingrijpen

Najaar 2007 werd ik gevraagd om het 'programma Aanpak jeugdcriminaliteit' te gaan trekken. En dan nu al weer tijd voor iets anders? Is dat niet wat al te snel, zult u zeggen? Of ik het juiste moment heb gekozen, zal moeten blijken. Het is een dilemma, dat ook speelt bij vroegtijdig ingrijpen, wat mij betreft één van de belangrijkste thema's voor de komende jaren.

Eric Bezem is sinds 1 november hoofd van de afdeling Regionale bereikbaarheid van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat.

van de roep om strenger, sneller, steviger te interveniëren is geen sinecure. We zullen ons daarvoor moeten wapenen met goede - lees effectieve - alternatieven en het vergroten van de kennis over de ineffectiviteit van 'strenger, sneller en steviger'.

Een zware maar belangrijke opdracht voor beleidsmakers en ketenpartners. Maar de ervaring leert dat deze opdracht in goede handen is. Beleidsmedewerkers en ketenpartners konden over hun eigen schaduw heen stappen en hebben afgelopen jaren vol enthousiasme gewerkt aan vernieuwingen en concrete resultaten. Een paar voorbeelden: de start van het netwerk- en trajectberaad, de eerste gedragsmaatregelen, quick wins in de informatievoorziening, een studie naar het verbeteren van de pakkans.

Je moet natuurlijk niet wachten met ingrijpen tot er een dik dossier is opgebouwd en criminaliteit tot levensstijl is geworden. Minstens zo belangrijk is het om niet te vroeg in te grijpen. Jongeren zoeken de grenzen op en gaan daar wel eens over heen. Een overreactie kan dan helemaal verkeerd uitpakken. En misschien net zo belangrijk: het legt een grote druk op de toch al onder hoogspanning werkende justitiële keten.

Een standje op het politiebureau, een stevig gesprek met ouders en jongere kan vele malen effectiever zijn dan een taakstraf zes maanden later of vijf dagen jeugddetentie. Het weerstaan

Bij het bepalen van het juiste moment om in te grijpen in het leven van jongeren moeten we intuïtie en subjectieve afwegingen vermijden waar dat kan. Noodzakelijk zijn goede instrumenten om de oorzaken van het criminele gedrag, het recidiverisico en de gewenste interventie te bepalen. Dat ben je moreel verplicht wanneer je zulke ingrijpende beslissingen neemt over jeugdigen. Mijn beslissing was vooral gebaseerd op intuïtie maar met een beperkt risico.

Eric Bezem

Colofon

De nieuwsbrief programma Aanpak jeugdcriminaliteit is een uitgave van het Ministerie van Justitie. De nieuwsbrief verschijnt vier keer per jaar.

Uitgave

Programma Aanpak jeugdcriminaliteit
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
E-mail: jeugdcriminaliteit@minjus.nl
www.jeugdcriminaliteit.nl (ook voor
aanmelden digitale nieuwsbrief).

